
Den som kun tar spøk for spøk og alvor kun alvorlig . . .

BOKOVERSIKT

Allerede i 1905 i psykoanalysens barndom skrev Freud om humor. I *Jokes and their relationship to the unconscious* drøftet han hvordan uakseptable ubevisste impulser kunne få utløp gjennom humor. Siden er det blitt mer alvor, og stereotypien av en psykoanalytiker har blitt en gravalvorlig mann.

Sammenliknet med den plass humor har i samhandling mellom mennesker generelt, har psykoanalytisk litteratur i relativt liten grad beskjeftiget seg med humor. Det var derfor med stor forventning jeg gikk til lesingen av psykolog Alessandra Lemmas bok *Humour on the couch*.

Tittelen gir inntrykk av at forfatteren vil konsentrere seg om humorens plass i det terapeutiske rom. Boken favner imidlertid mye videre. Hun diskuterer humor med svært ulike fagområders perspektiv: biologi, psykologi, sosialantropologi og filosofi. Hun berører så vidt ulike temaer som fellestrekk mellom komikeren og terapeuten, humorens utviklingspsykologi, humor og lek, humor og helse generelt og humor i fylogenetisk perspektiv. Sånn sett er bokens tittel villedende og forfatterens ambisjon langt større enn hva tittelen antyder. Humor i psykodynamisk terapi har imidlertid den mest sentrale plassen, og er etter min mening også den delen av boken som er mest interessant.

Bokens bredde er både en styrke og svakhet. Forfatteren har åpenbart en god oversikt over fagfeltet humor, og hennes referanseliste på 17 sider tilbyr over 400 referanser! For den som vil fordype seg mer, gis det mange muligheter. Bredden gjør at hun i mange henseende blir noe overfladisk og oppramsende i forhold til aktuell viten. Fremstillingen blir tidvis rotete.

Kapitlene som tar opp humorens plass i psykoterapi, er spennende lesing. Spesielt har hun en interessant analyse av hvorfor humor har fått en så vidt beskjedne plass i psykoanalytisk litteratur. Dels knytter hun dette til Freuds regler om nøytralitet og abstinens, dels til psykoanalysens sterke vektlegging av overføringstolkinger som den endrende intervensjon. Den reelle relasjonen er tillagt mindre betydning. Hun antyder imidlertid at ulike psykoanalytikere i realiteten gir mer rom for humor enn det som rapporteres i fagtidsskrifter. Hennes drøfting av humor som eksempel på såkalte "moments of meeting" der

terapeutens personlige signatur preger samhandlingen, er utfordrende lesing. Alessandra Lemma diskuterer hvordan humor kan brukes destruktivt både av terapeut og pasient, og mange gode kliniske vignetter belyser humorens potens.

Sammenfattet er dette en interessant bok som bør leses av fagfolk med interesse for kommunikasjon og psykoterapi. Er utgangspunktet en fascinasjon for humor, vil man også finne mye interessant forskning og reflekterte betraktninger. Forfatteren er klar på at humor har sin plass i psykodynamisk psykoterapi, men humoren kan tjene mange herrer. Den kan bidra til frigjøring og perspektivutvidelse, men kan også være destruktiv, fastlåsende og undertrykkende. Humor anvendt av terapeut krever takt, følsomhet og refleksjon.

KarstenHytten

Psykiatrisk poliklinikk Vinderen

Oslo

Publisert: 10. desember 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 22. mars 2026.